NOI CONSIDERAȚII REFERITOARE LA ADUCEREA MOAȘTELOR SFINTEI CUVIOASE PARASCHEVA LA IAȘI

Bogdan-Vlăduț Brînză
(editor)

Carte apărută cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
Iași, 2021

Cuprins

Notă asupra ediției 7

Scrisoare Patriarhală și Sinodală prin care sunt dăruite lui Ioan Vasile Voievod moaștele Sfintei Parascheva 9

Cronografia părintelui Sinadino (Papasinadino) din Serres 19

Mențiuni despre moaștele și despre numele Sfintei Parascheva de la Iași în izvoarele istorice și în cărțile de cult 27

Notă asupra ediției

Pe 13 iunie 2021, se împlinesc 380 de ani de la binecuvântatul moment al aducerii moaștelor Sfintei Cuvioase Parascheva la Iași, din cetatea Constantinopolului. Volumul de față aduce câteva mărturii despre acest minunat eveniment, care a produs o deosebită bucurie atât în sufletele credincioșilor ortodocși din Moldova, la mijlocul secolului al XVI-lea, cât și a celor din celelalte Țări Române.

Mai întâi am pus la dispoziție, în text bilingv, scrisoarea patriarhală prin care sunt dăruite lui Ioan Vasile Voievod moaștele Sfintei Parascheva. Petre Ș. Năsturel ne descoperă un text inedit, redat în ediție bilingvă, aparținând părintelui Sinadino din orașul Serres, care cuprinde o descriere pe larg a momentului aducerii moaștelor Sfintei Parascheva la Iași, dar și alte detalii care privesc daniile pe care Vasile Voievod le-a mai făcut în acea perioadă. În final, având ca bază textul pr. prof. dr. Ion Vicovan, pr. Cătălin Adumitroaie, *Cuvioasa Parascheva, sfânta populară a Ortodoxiei, în istoria și în evlavia poporului român,* Editura Doxologia, Iași, 2011, sunt prezentate câteva mențiuni despre moaștele și numele Sfintei Parascheva de la Iași, din izvoarele istorice și din cărțile de cult, din perioada apropiată anului 1641.

Editorul

Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Γράμμα δωρούμενον τῷ Ἰωάννῃ Βασιλείῳ Βοεβόδᾳ τὸ λείψανον τῆ ἁγιάς Παρασκευῆς

† ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ κτλ.

Πρόδηλον καί μαρτυρούμενον ἐστὶν ἔν τε τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Νέᾳ Γραφῇ, ὅτι διαπαντὸς ἡ θεία Πρόνοια καὶ ὡς ἀεὶ, τὴν προνόησιν ἔχει πάντων, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων, ἐπιηείων τε δηλαδὴ καὶ τῶν ἐπουρανίων, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς θείας δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τὰ πάντα περισώζεται καὶ συντηρεῖται, καὶ ταύτης δίχα, οὐδὲν τῶν πραγμάτων ἐφέστηκεν· ὁ τἀναντία δὲ διανοούμενος καὶ μελετῶν, ἐκτίπτει τῆς αὐτῆς θείας χάριτος καὶ τῆς προνοίας τοῦ Παντεπόπτου, ὡς ὁ ὑπέροφρυς καὶ ἀλαζὼν ἐκεῖνος Ἑωσφόρος. Ἐάν σῦν μικρόν τι νέφος διασκεδάσῃ καὶ καλύψῃ πρὸς καιρὸν ἓν τῶν πραγμάτων, ὑστερούμενον τῆς αὐτῆς θείας χάριτος, ἢ ἀπὸ δοκιμῆς ὡς τοῦ Ἰὼβ ἐκείνου, ἧς παιδείας ὁποιασοῦν κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστὴν, ἤ ἑτέρως, πάλιν ἐξ αὐτῆς τῆς θείας Προνοίας ἐπανέρχεται ᾗ τὸ πρότερον καὶ λαμβάνει τὴν ἴασιν. Τῆς θείας γὰρ ταύτης χάριτος ἐνεργούσης, οὐδεὶς τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν ἀμέτοχος μένει καὶ ἐστερη-

Scrisoare Patriarhală și Sinodală prin care sunt dăruite lui Ioan Vasile Voievod moaștele Sfintei Parascheva

† Partenie, cu mila lui Dumnezeu
Arhiepiscop al Constantinopolului,
Roma cea Nouă, şi Patriarh ecumenic.

E lucru vădit şi dovedit în Scriptura Veche şi în cea Nouă că, întru toate, Pronia dumnezeiască totdeauna are grija tuturor creaturilor, văzute şi nevăzute, a celor de pe pământ adică şi a celor din ceruri şi cu dumnezeiasca ei putere de lucrare păstoreşte şi ţine toate şi fără dânsa nimic nu s-a făcut, iar cel ce cugetă şi plănuieşte lucruri potrivnice ei cade din harul lui Dumnezeu şi din fiinţa celui ce le vede, precum trufaşul acela şi mândrul, Luciferul. Dacă deopotrivă un mic nor a descoperit și a acoperit pentru o vreme unul dintre lucruri, lipsindu-l de acest dumnezeiesc har, fie pentru încercare, asemenea lui Iov acela, fie pentru o oarecare învățătură, potrivit Eclesiastului, fie pentru altceva, și iarăși, prin acest har ale dumnezeieștii pronii cel lipsit își revine ca să fie ca la început și dobândește vindecarea.

Căci atunci când acest dumnezeiesc dar lucrează, nimeni dintre cei de demult și cei de acum nu rămâne

μένος αὐτῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἥτις νύμφη Χριστοῦ καλεῖται καὶ λέγεται κατὰ τὴν ἱεράν Γραφὴν, δι' ἧς πάντες οἱ εὐσεβεὶς τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀξιοῦνται.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μ. Τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν πυλλῇ τῇ ἀγαθότητι καὶ τῇ εἰρηνικῇ καταστάσει διατελούσηςμ καὶ Ἀποστολικῶς καὶ κανονικῶς ἰθυμονένης ὑπὸ τῶν πάλαι κατὰ καιροὺς ἀοιδίμων Πατριαρχῶν καὶ διοικουμένης, ὁ μισόκαλος καὶ παμπόνηρος ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας, μέγαν πόλεμον καὶ ταραχὴν ἐκίνησε κατ' αὐτῆς, ὥστε ὑστερηθῆναι καὶ πάντων τῶν μυρίων αὐτῆς ἀγαθῶν, καὶ εἰς χρέος βαρύτατον καὶ δυσβάστακτον ἐμπεσεῖν παρὰ τῶν ἐναντίων καὶ πολεμίων αὐτῆς, ὑφ' ὧν ὑπέστη αὐτῇ πολλὰ δεινὰ καὶ ζημίαι ἀνυπόφοροι (ὡς οἴδασι πάντες) καὶ ἄμετροι, καὶ μέλλειν καταντῆσαι αὐτὴν εἰς μεγίστην ἐρήμωσιν καὶ ἀφανισμὸν τέλειον τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἡμῶν μὴ δυναμένων ἀντιπαλαίειν καὶ ἀπολογεῖσθαι εἰς τὰς δεινὰς ἀπαιτήσεις τάς ὁσημέραι καὶ ἀεννάως γιγνομένας τῶν δανειστῶν καὶ τῶν λοιπῶν βάρεων, ἀμέτρων ὄντων καὶ ἀνυποφόρων. Ὁ πανάγαθος δὲ Θεὸς, ὁ θέλων ἀεὶ τὴν τῶν εὐσεβῶν σωτηρίαν, καὶ μάλιστα τὴν συντήρησιν καὶ διαμονὴν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἔνευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἐκλαμπροτάτου κτλ. ..... κ. Ἰωάννου Βασιλείου Βοεβόδα, ὃς, ἔρωτι Θείῳ τρωθεὶς ἐκινήθη οἴκοθεν, καὶ οὐ μόνον κατὰ τὸ παρὸν ἔδειξε πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ αὐτοπροαίρετον καλοκαγαθίαν, ἀφ' ἧς ἐλάβομεν ἤδη μερικὴν ἄνεσιν καὶ ἀνακουφισμὸν τῶν δυσβαστάκτων καὶ ἀπείρων

nepărtaș și lipsit de el. În același fel [se întâmplă] și în soborniceasca și apostoleasca Biserică, acea mireasă a lui Hristos după cum este numită în Sfintele Scripturi, prin care toți binecredincioșii acesteia se învrednicesc de Împărăția Cerurilor.

Deoarece deci, pe când Marea Biserică a noastră petrecea în multă bunătate şi în paşnică stare şi fiind îndreptată apostoliceşte şi după canoane de către răposații patriarhi de demult, urâtor al binelui şi rău întru toate al adevărului, a pornit mare război şi tulburare împotriva ei, aşa încât să fie lipsită şi de toate multele ei bunuri şi să cadă în datorie foarte grea şi cu neputință de suferit din partea potrivnicilor şi duşmanilor ei, sub care au căzut asupra-i multe lucruri grozave şi pedepse ce nu se pot îndura (precum ştiu mulți) şi fără măsură şi ar fi ajuns ea la cea mai mare pustiire şi la pieirea desăvârşită a creştinilor dreptcredincioşi, căci noi nu mai putem să ne împotrivim şi să ne apărăm de grozavele cereri, care se făceau zilnic şi necontenit, împrumutării şi celelalte greutăți fiind nemăsurate şi de nesuferit. Dar Dumnezeu cel prea bun, Acela care voieşte totdeauna mântuirea celor cucernici, şi mai ales păstrarea şi trăinicia Marii Biserici, a lucrat în inima prea strălucitului şi prea creştinului domn a toată Moldovlahia, domnul Io Vasile voievod, fiul sufletesc prea dorit şi iubit al Smereniei noastre care, mistuit de iubirea lui Dumnezeu, s-a mişcat încă de acasă şi nu numai acum şi-a arătat neîndemnat de nimeni bunătatea sa către Biserica Mare şi de la dânsul am luat oarecare uşurare şi despovărare a datoriilor de nesuferit

χρεῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μετέπειτα ὑπισχνεῖται προθύμως καὶ ὁλοψύχως βοηθεῖν ὅση δύναμις τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ εἶναι ὑπέρμαχον καὶ συναντιλήπτορα ἐπί πᾶσι, καὶ εὑπίσκεσθαι ἑτοίμως ἀντιπαλαίειν καὶ ἀποσοβεῖν καὶ διώκειν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν, καὶ ἀπολογεῖσθαι τῇ νουνεχεῖ αὐτοῦ διοικήσει τάς ἐπερχομένας χρείας καὶ ἐνοχλήσεις, καὶ τελείως ἐξαλεὶψαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χροστοῦ καὶ ἡμᾶς τοῦ αὐτοῦ ἀωυποφόρου χρέους, καὶ μὴ ἐὰν τινὰ κατεπεμβαίνειν ληστρικῶς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τὰ πάντα ἐγγεγραμμένα κατ᾽ εἶδος καὶ ὀνομαστὶ φαίνονται ἐν τῷ γεγονότι **Συνοδικῷ Τόμῳ**. Τούτου χάριν, διὰ τὰς καλοκαγαθίας καὶ αὐτοπροαιρετους κατὰ Θεὸν ὑποσχέσεις τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐτοῦ Αὐθέντου, ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς ὑπερτελοῦς Συνόδου τῶν ἱερωτάτων κτλ. τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν, τῶν εὐλαβεστάτων ἱερέων, τῶν χρησιμωτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων καὶ τῶν λοιπῶν πάντων, μὴ εὑροῦσα οὐδὲν ἕτερον ἄξιον καὶ προσῆκον ἀνταμείψαι τῷ εὐσεβεστάτῳ κτλ. Αὐθέντῃ, διὰ χάριν εὐλογίας αὐτοῦ καὶ ἁγιασμοῦ τῆς αὐτοῦ Τζάρας, εἰ μή που ἐκ τῶν ἁγίων λειψάνων τῆς καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ἔκρινε καὶ ἐγνωμοδότησε κοινῶς μετὰ πάντων, στεργόντων τὸ περὶ τοὺτου καὶ μὴ ἀντιτεινόντων, Ἀρχιερέων δηλ. κληρικῶν, ἱερέων, ἀρχόντων καὶ τῶν ἄλλων, δοθῆναι τὸ ἅγιον λείψανον τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν **Παρασκευῆς τῆς νέας**,